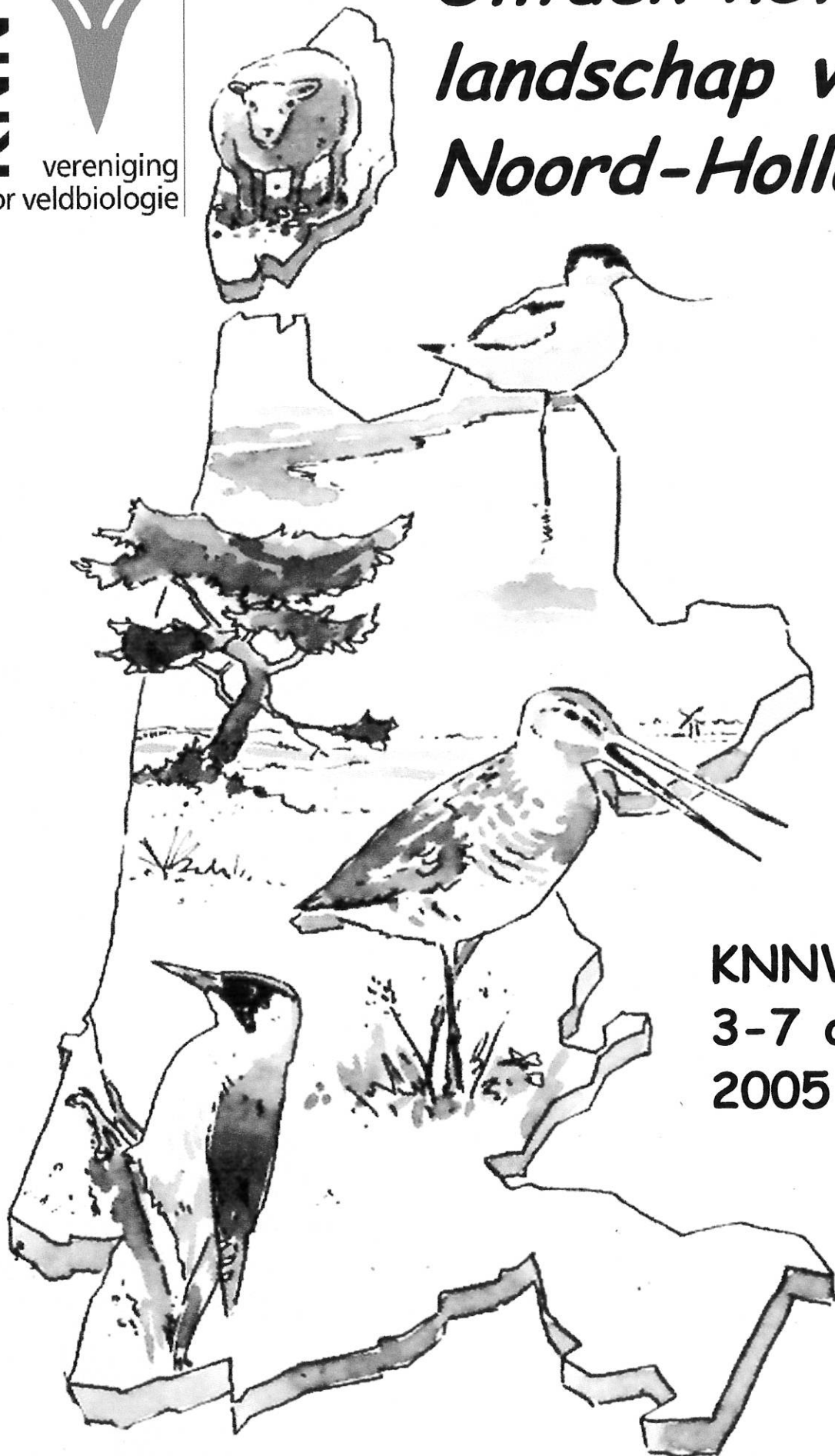

Ontdek het landschap van Noord-Holland

**KNNV-reis
3-7 oktober
2005**

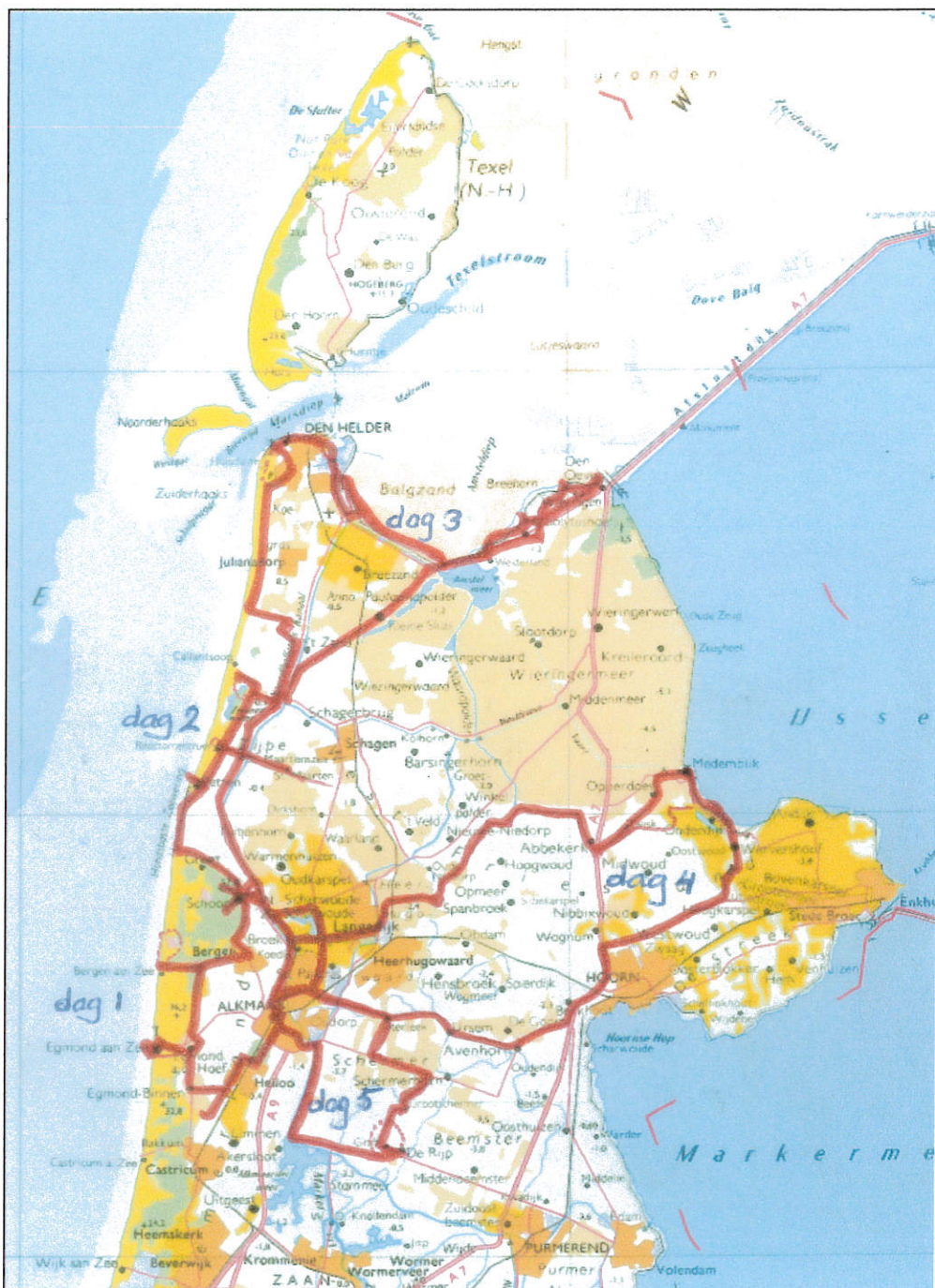
KNNV rondreis door Noord-Holland

Intro

"De goden waren ons heel gunstig gezind" moet je wel concluderen bij het terugblikken op onze reis. Van de eerste tot en met de laatste dag hadden we het mooiste oktoberweer sinds tijden (goed, het bleef donderdag wat grijs...).

Ons verblijf was het vegetarisch pension 't Strooie Huys in Schoorl. Voor sommigen een leerzame ervaring te ontdekken hoe gevarieerd en smaakvol de vegetarische menukaart kan zijn....

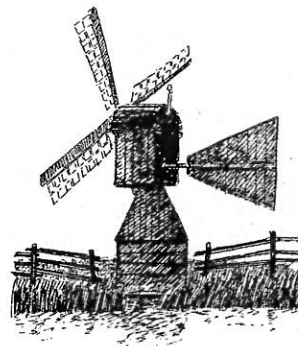
Leerzaam was ook het hele programma. Dat er zoveel van zo'n klein stukkie Nederland valt te zeggen, te zien en te lezen! Geveld door de hoeveelheid informatie zochten enkele reisgenoten 's avonds al snel hun kamer op.

PROGRAMMA

Dag 1

- o station Alkmaar – over oude strandwal Heiloo/ Limmen – Zanddijk (opgebroken) – Egmond Binnen (abdij) – Egmond aan Zee (zeedorpenlandschap– boulevard) – Egmond a/d Hoef (ruïne) – duinzoom - Bergen aan Zee (de Kerf /strand/boulevard) – Bergen (Eeuwige Laan) – duinzoom – Schoorl.

Zaans weidemolentje

Dag 2

- o duinzoom – Hondsbossche Zeewering (zeetrekpost) - de Putten – Petten (Dijk te Kijk) – St. Maartensvlotbrug (Het Wildrijk) – polder Zijpe – St. Maartenszee (ECN) – het Zwanenwater (excursie o.l.v. Lucien Knol).

Dag 3

- o Noordhollands Kanaal – Groote Keeten – Den Helder (Grafelijkheidsduinen, fort Kijkduin, havens) – Het Kuitje / Balgzand (excursie o.l.v. Jan Zijp) – Wieringen (Normerven, Vatrop, Den Oever, wierdijk) – Anna Paulowna – De Stolpen – Noordhollands Kanaal.

Dag 4

- o mist – Geestmerambacht (Kleimeer) – Broek op Langedijk (veiling , Oosterdel) – Heerhugowaard (Groenedijk)- Berkmeer - praalgraf Reinout van Brederode (1567-1633) in kerkje van Veenhuizen – Langereis – Aartswoud – Lambertschaag – Abbekerk (koe in sloot!) – Bennemeer – Twisk – Opperdoes (wandeling Kluiten) – Medemblik (Pekelharinghaven, kasteel Radboud, Vooroever, stoommachine museum) – Wervershoof (eendenkooi) – Westfrisiaweg – Avenhorn Walingsdijk – Huygendijk – Oudorp – Schoorldam.
± 15.00 uur bij aardig zonnig weer gelegenheid tot wandelen door Schoorl en bezoek aan het Zandspoor (SBB)

Dag 5

- o Noordhollands kanaal – Alkmaar Huiswaard – Oterleek - - Stompetoren – Groot Schermer – Noordeinde – Graft – de Rijp (vaartocht met Niek Houtman) – Graftdijk – Noordhollands Kanaal – station Alkmaar.

Deelnemers

1. Marian Barentzen
2. Geert van Poelgeest
3. Elly Dogger
4. Jo van der Krogt-Hörters
5. Gerritje Nuisker
6. Carla Peters
7. Nella Redingius
8. An Westerweel
9. Wil Stelling chauffeur busje
10. GréStelling chauffeur volgauto
11. Jan Marbus reisleader

Maandag 3 oktober

8.35 uur: op weg van Nijmegen naar Alkmaar. Ben benieuwd wat ik de komende week van Noord-Holland zal gaan zien. Enkele indrukken van deze dag zijn me bijgebleven:

Het standbeeld van Herman Gorter - Duinviooltjes – de boterzwan die een mooi kunstwerk heeft veroorzaakt – de Kerf – met mooi weer wandelen langs het strand en 's avonds ontdekken dat vegetarisch eten ook lekker kan zijn.

's Avonds is er uitleg over het ontstaan van het Noordhollandse landschap. Samen met de tas vol informatie voldoende achtergrond voor de komende dagen!

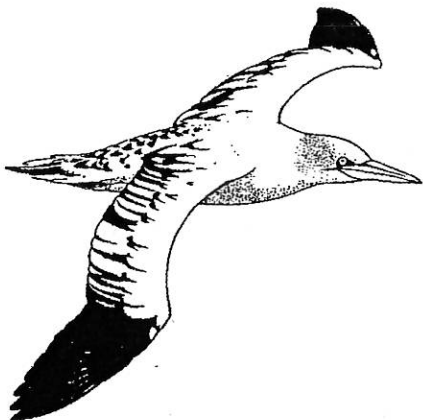
Carla Peters

Dinsdag 4 oktober

Op dinsdag 4 oktober, vóór negenen al, vertrok de groep uit het Strooien Huis in Schoorl, deze keer met negen personen, die samen net in ons busje pasten.

Reisleider Jan Marbus had een flink programma in gedachten op deze mooie zonnige dag, en wilde de tijd dan ook goed benutten.

Nog in Schoorl, bij het hoge duin, maakte hij ons attent op het voormalige concentratiekamp uit de tweede wereldoorlog en terwijl we verder reden gaf hij uitleg over de kwel die uit de duinen lekt, waardoor het strandzand aan de voet van het duin nat kan worden.

We stopten bij de vogeltrekpost bij Camperduin (Minkema), waar goed de duinafslag en het uitsteken van de aangelegde dijk verderop te zien was. Er werd een bootje te water gelaten en de bronzen strandvonder ter plekke had teveel zand in de ogen om de steenlopers en zilverplevieren te zien. En zeker niet de jan van gent aan de horizon, die zonder de telescoop van Jan Marbus geen kans had om opgemerkt te worden.

Het volgende doel, natuurgebied De Putten, achter de dijk, werd deels te voet en deels per busje bereikt. Vanaf de Hondsbossche zeevering hadden we een prachtig overzicht over deze plassen, die voor kleiwinning zijn gegraven en in 1954 al door Natuurmonumenten zijn aangekocht.

Gezien en gehoord aldaar o.m.: grauwe ganzen, kluten, smienten, aalscholver met kleurring, wintertaling, watersnippen, goudplevieren, meerkoeten.

Weer een stukje verder, bij Petten zwom een man en een Grijs zeehond in het water. Ter beveiliging tegen het zeewater heeft de dijk hier een extra verhoging van metaal. Tussen 1967 en 2004 werd deze Pettemer dijk al vier maal verhoogd. Hierover is veel te lezen in de Dijk te Kijk van het Hoogheemraadschap. Hoe de kustverdediging met recreatie samenwerkt om een aantrekkelijk landschap te creëren. Buitendijks worden hiervoor veel meetgegevens verzameld door de WESP (Water En Strand Profiler).

Gerritje vond dit educatief centrum speciaal aantrekkelijk vanwege de schone toiletten, waarvan ze toen maar tweemaal gebruik maakte.

Het park Wildrijk werd ook even aangedaan. De tonmolen bij de ingang voorziet dit bos van het schone duinrelwater, dat tevoren door dammen al van het vervuilde polderwater werd gescheiden. Helaas hebben we geen tijd om van de uitwerking hiervan te genieten.

Met een hoofd, gonzend van alle informatie, mochten we ons daarna neervlijen op een hoge uitkijkpost bij St-Maartenszee voor de picknicklunch. Prachtig duinlandschap, waarin we aansluitend nog een wandelingetje maakten.

En dan, óp naar het Zwanenwater, waar beheerder Lucien Knol ons verwacht voor een rondleiding over het 600 hectare bijzondere mooie duingebied, officieel aangemerkt als "wetland" en sinds 1973 in bezit van Natuurmonumenten. De lepelaars waren al vertrokken en veel planten uitgebloeid, maar toch viel er veel te zien en te beleven. Zoals zandkuilen met vossensporen, en grijze duinen die niet mochten stuiven, terwijl men een dennenbos van ouderdom liet afsterven. Konijnen waren er te weinig, dus hun aanwas moest weer worden aangemoedigd!

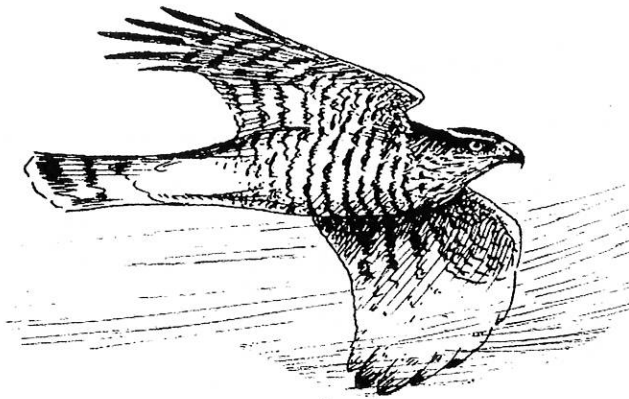
Bij natte delen stonden nog dotters in bloei en we vonden geelhartje, waternavel, waterdrieblad, rataelaar, parnassia, moeras- en heidekartelblad. Paddenrus, waar het kwelwater omhoog komt, met moe-

rasrolklaver, munt en veenpluis. Ook nog een flinke kring heelblaadjes, kale jonkers, tormentil, blauw glikkruid, echt walstro en waterscheerling.

We liepen door heideschraalgrasland, duinheidegebied en moerasgebiedjes, waar bruine kikkers wegsprongen en een havik werd gesignaleerd. Het peil van de twee zoetwaterduinplassen was 3½ meter hoger dan het zeeniveau en vanuit de uitkijkhutten konden we nog diverse watervogels observeren. Terzijde kan ik nog noemen een ruitjesbovist en een berkenboleet.

Tot slot werd ons bij de schuur, waar de gaspelidoorn nog stond te bloeien, een uilenkast getoond, waarin van tijd tot tijd kerkuilen broeden.

Het was een lange dag met veel belevenissen, waarvan we zeer voldaan huiswaarts keerden.

Elly Dogger

Woensdag 5 oktober

Excursie: Schoorl, Den Helder, den Oever
Route: Julianadorp, Donkere Duinen, Huisduinen, Fort Kijkuit, Den Helder, Balgzand, Wieringen (Normerven, Vatrop en Den Oever).
Het Weer: zonnig, ca 19° C, N) wind, kracht 4 -5

Waarnemingen

Julianadorp	beflijster, leeuwerik, zanglijster
Donkere Duinen	blauwe zeedistel, veelvraat (rups), koperwiek, zanddoddegras, kegelsilene, kruipend stalkruid, roodborsttapuit, gewone tuinslak (551/110), grote parasolzwam, drieteenstrandloper
Fort Kijkuit	grote stern, steenlopers
Kuitje	ringmus, lepelaars, kleine zilverreiger, tureluur, aalscholver, scholekster (ook albino)
Balgzand-kanaal	bergeend, slechtvalk, pijlstaart, bonte strandloper, watersnip, lepelaar, rietgors, tapuit, nijlgans, dodaars, groenpootruiter, zwarte stern, graspieper
Normerven	aalscholver, bergeend, kluut,
Vatrop	pijlstaart, goudplevier,
Den Oever	krakeend, dodaars, fuut, tapuit, graspieper, putters, middelste zaagbek, zeehonden
Elft (wierdijk)	hooibeestje

en nog ergens een weidekringzwam

Impressie

Een afwisselende dag aan de gouden randen van Noord-Holland met nadruk op de vogels. We bezochten de duinen, het 'nieuwe land', in de 16de en 17de eeuw ingepolderd, en Wieringen.

De hoge dijken en de duinen beschermen Noord-Holland goed, direct naast de Donkere Duinen groeven diverse graafmachines het bovenland af om de natuur kans te geven. Het Balgzand hebben we onder leiding van Jan Zijp bezocht, op plekken waar hij en wij normaal niet komen.

Een mooi contrast waren de open ruimte van het wad en de besloten weggetjes en dorpsstraten van Wieringen. De haven van Den Oever bracht de menselijke activiteiten in de vorm van jachten en schepen.

Een historisch hoogtepunt waren de reconstructies van de wierdijken in Elft.

Geert en Marianne van Poelgeest

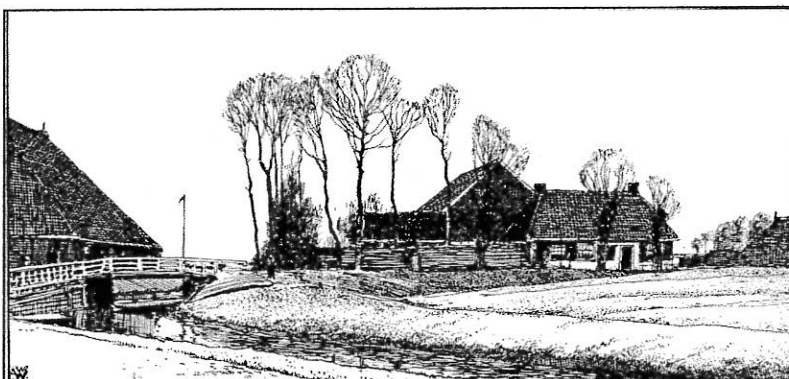
Donderdag 6 oktober

Na drie dagen warm zomer weer met strak blauwe luchten en de verwondering over De Kerf, Het Zwanenwater en Balgzand, zat een ieder donderdagochtend weer om precies 8 uur aan het ontbijt in 't Strooihuys. Hé wat is dat? Mist? Nevel?

Op het programma stond Kleimeer/Geestmerambacht, Vooroever, De Ven en De Nek Kwart voor negen instappen en wegwezen. Via Geestmerambacht, naar West Friesland over de West- friese dijk, Schoorldam en Koedijk. Vroeger ging alle vervoer over het water (denk maar aan Giethoorn), de veilingen waren per boot vanaf het land of boerderij te bereiken. Aangezien we door de mist niet ver konden kijken en er niet gevogeld kon worden, paste Jan zijn programma wat aan en liet hij ons een recreatiegebied zien: Geestmerambacht. Deze recreatiegebieden zien er overal hetzelfde uit en zijn gegraven voor de zandwinning. Als het om een plas gaat dan is het altijd uitgegraven gebied. Gaat het om een meer dan is dat water altijd natuurlijk ontstaan. In de buurt 2 natte plekken als natuurgebied (Kleimeer).

De Broeker veiling, daar kwam men dus per boot aan. Iedereen had een eigen kavel waar op verbouwd werd en op de veiling werd je kavel opgeroepen en dan was je aan de beurt om je waren te verkopen. Wandeling door Lange Dijk langs de Langerdijker groenteveiling. Ook deze veiling bereikte men per boot. We reden via Oosterdel - waar je goed de kaveltjes kon zien waar nu allemaal kapitale huizen op staan- naar de droogmakerij Heerhugowaard. Dwars door Heerhugowaard noordkant met een verlaten koolcultuur naar aardappelen en graan, over dijken die vroeger bescherming boden tegen water.

10.30 uur nog steeds mist en nevelig. Langs de Noordhollandse binnenkruiers van de Berkmeer. In Veenhuizen bekeken wij het praalgraf van Brederode.

Naar het noorden richting Langereis. Veel prachtige tuintjes gezien.

Het lijkt wel of alles later in bloei staat dan rondom Amsterdam. Monnikskappen, Sedum, Asters, Hortensia, de rozen volop in bloei, net als de Bruidssluijer en de Oost-Indische Kers.

Stolpboerderijen en over de dijk rechts De Gouwe. Hier en daar zagen wij nieuwe natuurinrichting.

11.10 uur en nog steeds mist en nevel. Wij zagen de kerktoren van Aartswoud zonder punt; daar werd vroeger een vuurtje op gestookt voor de zeevaart.

11.20 uur waren we op de Westfrieze omringdijk, koers Medemblik. Lambertschaag, Abbekerk. Fluweelbomen en Leilindes sierde de tuinen.

Stop: er kwam een koe aangewandeld in de sloot net onder een bruggetje door. Geen weiland te zien. Carla probeerde een van de bewoners te vinden en toen die mee kwam moest hij vreselijk lachen. De koe bleef staan en loeide zijn verhaal aan ieder die het horen wilde, af en toe een lekker hapje nuttigend van de wallekant. De bewoner belde 112 en die zou de brandweer sturen. Door Bennemeer en Iepenweg naar Twisk. Beschermd Dorpsgezicht met prachtige boerenerven. Vreemde voordeuren die alleen gebruikt werden om te trouwen en te rouwen. Opperdoes, bekend van de aardappels. (Het Staphorst van NH). Vaarpolder, alles per schuit, kleine kavels en schuiten.

12.20 uur weer op de Omringdijk. Misschien komt de zon. Langs de schutsluis met deuren tot stormvloedhoogte, uitzicht gemaal Lely en gereconstrueerde molen. Markant gemeentehuis Medemblik, de Haven, de Pekelharing Haven: de nieuwe jachthaven in Medemblik. Hiet aten wij een boterhammetje en wandelden om het kasteel. Met zijn allen naar de 4 Noorden Koggen uit 1869 gelopen voor het stoommachinemuseum, vol met Muurvarens. Door Wervershoof.

13.30 uur nog steeds grijs en nevelig. We reden over de Zwaagdijk, links Hoorn, rechts Westerkoggenland. Nu rijden we in een File. Het is nog steeds grijs buiten. Via de Hulk, Jaagweg, langs Avenhorn naar Ursem. Daar staat de verbanningspaal. Als je Hoorn uitgezet was mocht je nooit meer voorbij die paal komen.

Op de paal staat een Eenhoorn. We reden nog steeds op de Westfrieze omringdijk met links uitzicht op de Schermer, Rustenburg, 3 molens links en dorpje Oterleek rechts, rietlanden links en kerkje Oudorp, ringvaart over en om 14.20 uur waren wij nog 2 km van Schoorl verwijderd. Daarna waren wij vrij om Schoorl te verkennen bijv. naar het klimduin kijken, naar bezoekerscentra lopen of naar de 2e handsboekwinkel. In het dorp hielden wij een vergadering over een aardigheid voor onze innemende

chauffeuses, de zusters Wil en Gré. Ze reden fantastisch, wat niet altijd meevalt met zo'n bus. En natuurlijk wat voor Jan Marbus, onze fantastische reisleader.

18.00 het diner. Netjes opgeknapt begonnen we aan ons laatste avondje in 't Strooienhuys. Na het dagoverzicht en de plannen die Jan meedeelde voor de volgende dag boden wij bij de koffie met koek onze presentjes aan aan Wil en Gré die daar blij verrast mee waren en aan onze onvolprezen reisleader Jan Marbus. Niet alleen weet hij alles van de kop van Noord Holland, maar hij kent er ook iedereen, echt iedereen...! Na de door Jan gemaakte en gepresenteerde Bingo ging deze dag ook weer veel te snel om.

Gerritje Nuisker,

(die bovenstaande wijsheden allemaal van Jan heeft geleerd)

Vrijdag 7 oktober

Het was nog even spannend 's morgens of de dag net zo'n grijs verloop zou hebben als de donderdag. Op deze dag stond een nieuw landschapstype op het programma: de veenweiden van de Eilandspolder.

De bagage werd ingeladen en er werd afscheid genomen van onze hotelier en zijn vrouw, die ons deze dagen goed hebben verzorgd, en Nella.

We vervolgden onze speurtocht per busje (+1 auto) door de Schermer, net als gisteren een prachtig gebied. Dorpen waarvan we nog nooit hadden gehoord, klein, met prachtige oude boerderijen, omgeven door hoog geboomte, en altijd gelegen aan water, dus overal pittoreske bruggetjes... En niet te vergeten, de huizen, ruim, met mooie tuinen, boomgaarden soms en veel versiering aan de gevels, soms net kant.

Inmiddels was de mist wat opgetrokken en toen we via Graft – ook zo'n prachtig dorp- in de Rijk aankwamen tegen 10 uur, was er al redelijk zicht. De Rijk is een juweel van een stadje. Een oude kerk, mooie oude huizen, kronkelende straatjes, schitterend. De afspraak was: om 10 uur varen, maar er was in geen velden of wegen een schipper te zien. Tenslotte heeft onze leider hem opgespoord, het was toen al half 11. we gingen aanboord, een open schuit, en voeren de Eilandspolder in, met veel eilandjes en grote plassen.

De vaartocht voerde via de Gouw naar Noordeinde. Via het Sapmeer weer terug naar Graft en zuidelijk om het Westeinde weer terug naar het centrum van De Rijk. Ondertussen vertelde Niek Houtman over het landschap, hoe boeren en SBB proberen van dit natte land nog iets te maken. Ook was te zien wat de tijdelijke opdeling onder particulieren voor het landschap betekende. Wij bleven al luisterend goed opletten en noteerden: Havik, Lepelaar, Goudplevieren en Watersnippen. We voeren van half 11 tot kwart voor 12. Landschappelijk was dit ook heel mooi. Het laatste stuk brak de zon door, en dan ziet alles er meteen heel anders uit.

Daarna konden we even aanleggen in het Stadhuis van Amsterdam. Nog maar net met de koffie voor ons meldde zich al de taxi voor Jo. Dus met z'n allen even naar buiten vóór de afsluitende woorden binnen: "Iedereen bedankt!" Het was een mooi slot van een zeer geslaagde vakantie. Nog veel dank aan onze leider Jan Marbus, die ons elke avond uitvoerig – aan de hand van kaarten- informeerde over de te bezoeken gebieden en de geschiedenis van de streek.

Het busje en de auto met de zusters Stelling aan het stuurwiel brachten ons weer naar station Alkmaar. Rond 13 uur stond ieder met z'n bagage gereed om de terugreis aan te gaan.

Jo van der Krogt- Hörters

Jan Marbus

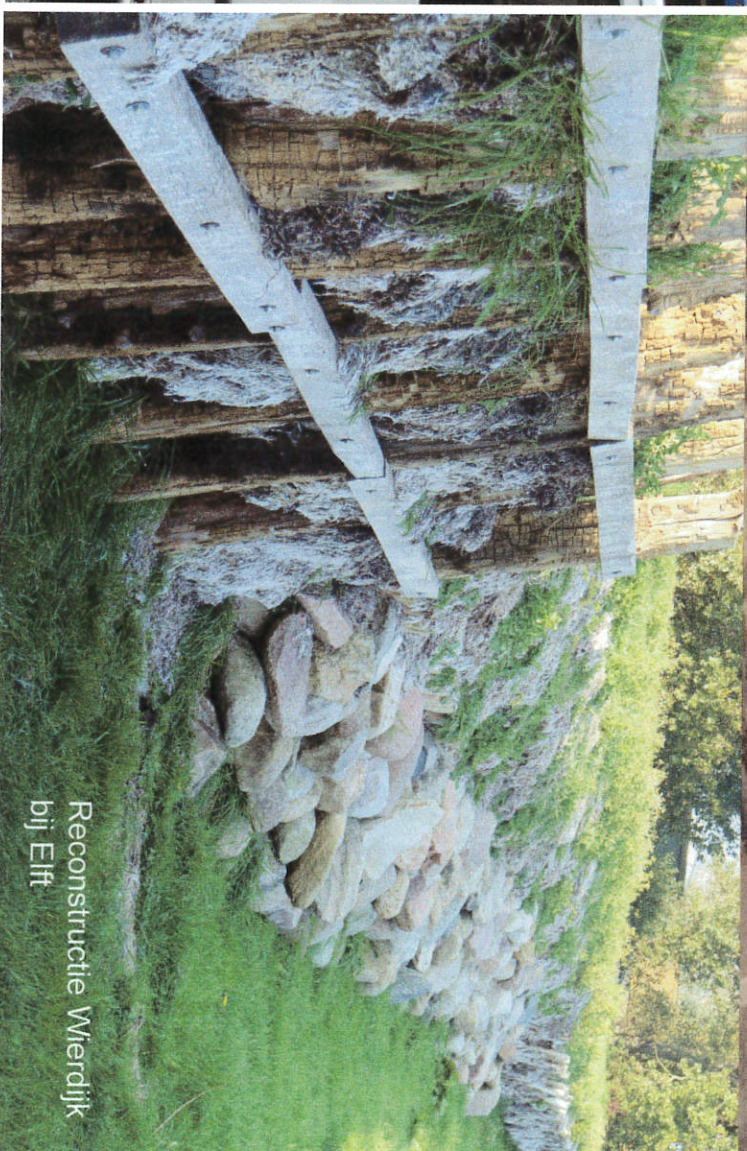
Uitleg over De Keif

De Jutter, Camperduin

Verzamelen bij station
Alkmaar

Reconstructie Wierdijk
bij Eft